

Cezary Ilczyna

Konspekt pracy doktorskiej

Do swojej dysertacji wybrałem rolę Horodniczego z „Rewizora” Mikołaja Gogoła - arcydzieła literatury dramatycznej, które stanowiło artystyczne wyzwanie dla pokoleń twórców teatru. Była to jedna z ważniejszych ról w moim dorobku artystycznym i zwieńczyła 30 lat mojej pracy twórczej. Należę do aktorów, których edukacja teatralna przypadła na początek lat osiemdziesiątych XX w. i opierała się w dużej mierze na metodzie Konstantego Stanisławskiego. Wielka osobowość aktorska Michaiła Czechowa i dzieło jego życia „O technice aktora” w Polsce nie były wówczas znane. Takie narzędzia techniki aktorskiej jak gest psychologiczny, atmosfera, centrum czy ciało wyobrażone stosowane w pracy nad rolą były pojęciami obcymi. Choć intuicyjnie posługiwałem się podobnymi metodami, po lekturze pism Czechowa znalazłem potwierdzenie swoich dotychczasowych doświadczeń. Zainteresowanie Czechowem i próba dotarcia do zasad jego metody stały się początkiem mojej drogi do samorozwoju aktorskiego. Ta potrzeba stosowania wspomnianych technik do celów zawodowych a także do pracy pedagogicznej, skierowała moje kroki do profesora Jarosława Gajewskiego, który jest wybitnym znawcą przedmiotu. Pomysł ujęcia tematu pracy jest wynikiem naszego porozumienia i wspólnej fascynacji wielkim rosyjskim artystą. Ważnym argumentem jest też fakt zagrania przez Michaiła Czechowa owianej legendą roli Chlestakowa i wyreżyserowania „Rewizora” w Hollywood w Teatrze Laboratorium. Między innymi dlatego w jego literackim dziedzictwie możemy znaleźć liczne wskazówki dotyczące pracy nad tym dziełem.

Michaił Czechow wybitny uczeń Konstantego Stanisławskiego był w opozycji do swojego mistrza. Jeszcze zanim metoda Stanisławskiego została przelana na papier, Czechow wszedł w polemikę ze swoim nauczycielem. Pamięci emocjonalnej, kluczowemu pojęciu metody Stanisławskiego, Czechow przeciwstawia wyobraźnię. Jego zdaniem aktor nie musi odnosić się do prywatnych emocji, czerpać z emocji zaczerpniętych z własnych doświadczeń życiowych. Tworząc postać, może sobie wyobrazić jej życie wewnętrzne, zbudować ją od początku. Rozwinięciem tej myśli chcę rozpocząć swoją dysertację doktorską. W kolejnych rozdziałach zamierzam przedstawić drogę do zbudowania postaci i roli Horodniczego, posługując się narzędziami techniki aktorskiej wg Michaiła Czechowa. Opis spektaklu, moje przemyślenia, wrażenia z prób zobrazują jak moim zdaniem można zastosować metodę Czechowa w praktyce. Kolejne rozdziały będą dotyczyły gestu psychologicznego (załączam fragment rozdziału), atmosfery - rozkładu atmosfer w spektaklu i postaci Horodniczego, lokalizacji centrum, budowania charakterystyczności i ciała wyobrażonego Horodniczego. Następnie przedstawię cele i zadania sceniczne aktora, wreszcie relacje z innymi postaciami. Ważnym elementem pracy jest mój osobisty stosunek do granej postaci w spektaklu Giovany'ego Castellanosy. Jako suplement do pracy planuję umieścić rozdział dotyczący Mikołaja Gogoła i miejsca jego twórczości w historii literatury. Przedstawię kalendarium wystawień „Rewizora” i listę najważniejszych wykonawców grających rolę Horodniczego.

2.03.2018
25/P/03/18

Dysponujemy znikomą ilością materiałów autorstwa Michaiła Czechowa przełożonych na język polski, a opracowania na jego temat w większości wypadków są w języku rosyjskim lub angielskim, dlatego sędzę, że moja rozprawa doktorska może wypełnić lukę w tej dziedzinie. Coraz większe zainteresowanie młodych aktorów warsztatami prowadzonymi przez następców Czechowa, wg jego metod, potwierdza, że istnieje potrzeba studiowania i zgłębiania tego zagadnienia. Mam nadzieję, że zastosowanie przeze mnie metod techniki aktorskiej Czechowa w pracy nad rolą Horodniczego i opisanie własnych doświadczeń będzie pomocne w edukacji adeptów sztuki aktorskiej.

Cezary Jędrzejko